

У Н И В Е Р З И Т Е С К А Ъ И Б Л И О Т Е К А

ШОДУНАВКА

№ 31.

У Суботу 29. Юлія

1844.

УНОЙ.

Горду главу сяйна луна
 Съ ведрог' неба пружила,
 И свѣтлости райске пұна
 Любке зраке спустила,
 Сву површность озарила
 Лучам' дивне зрачности,
 Сънь и сваку одгонила,
 Преужасне мрачности.

* * *

Тихій зефіръ сладко пирі,
 Свудъ несташно облеће,
 Лакокретна кръца шири
 Умилято на цвеће.
 Огнуто у тишину
 Све почива єестество,
 Благог' санка ёрь милини
 Вѣчно стере божество.

* * *

У покою и ты спавашъ,
 Нимфо моя, сладостномъ,
 Руменъ зориу ожидавашъ
 Санку садъ у радостномъ;
 Ал' на мое плаче очи
 Жельный дремежъ неслази,
 Горка суза пънъ нын с' точи,
 Сва м' утѣха одлази.

* * *

Ты, о луно сребросияна,
 Неба дична царице !
 Чувства мени одкри тайна
 Виткостасне єлице;

Нью а опеть туту мою
 Ты взтолкѹ зефиру,
 Чувствителность носимъ кою
 Садъ у любве немиру !

І. М. Деспотовић.

ПОХВАЛА

АРМОДІЮ И АРИСТОГИТОНУ 1).

(Съ Еллинскогъ слободанъ преводъ.)

(Изъ артія покойнога Вукашина Радишића.)

Грани у мртвой 2) бритка ћу носити мача,
 Ка'но Армодів, Аристогитонъ и славни,
 Кад' смрть тирану 3) зададоше,
 Подъ раванъ законъ 4) градъ 5) поднеше.

Драгій Армодів, ниси юшть умъро, ниси !
 Каку те, да си у отров'я блажены 6) житељ,
 Там', гдѣ је и брзы ногу Ахилль,
 И съ нынъ Тидидовъ сынъ Діомидъ 7).

* * *

Грани у мртвой бритка ћу носити мача,
 Ка'но Армодів, Аристогитонъ и славни
 Минерве кад' на жертвам' 8) крвной
 Хиппарху люди 9) смрть нанеше.

Вѣчно, юнаци, вамъ име ће быти на земль,
 Драгій Армодів, Аристогитоне милый !
 Тирану, кад' сте смрть задали 10),
 Подъ раванъ законъ градъ поднела !

ПРИМѢЧАНИЯ
НА ОВУ ПОХВАЛУ.

1) Армодіе и Аристогитонъ были су два поштена и правдолюбива Атинска грађанина, два присна друга, кои су у време, кад' је тиранство по граду имъ бѣнило, задали єданъ другоме тврду вѣру, да сваку неправду, буди коме одъ ны двоице учинїну, сматраю као общту и собствену, и да се сложно за ову освећену, као што су занета то и радили.

2) Кад' су Елини празновали тако — званий свой старый свенародный праздникъ *Панатинея*, обредъ є праздника изискивао, да свакиј у руци носи за оно време по једну грани одъ мекацкога и зеленога мирта. Какву є послугу учинила ова грана Армодію и Аристогитону, то ће разяснити слѣдуюће подуже примѣчаније.

3) Тиранинъ є овай био Хиппархъ, братъ свога наследника Хиппіја, а синъ великога и политичнога Писистрата. Докле нис Хиппархъ погинуо, оба су ова брата кралевали у Атини по наследству свога отца. Осамнаестъ година были су они прилични подражатељи у свему свога предходника. Но єданъ путъ Хиппархъ почне различна беззаконја чинити, и зато два вѣрина друга Армодіе и Аристогитонъ заключе међу собомъ Хиппархову смртъ, за коју накупе и други помагача. Кад' дакле о празднику Панатинеја и Хиппархъ на явно торжество овога дође једномъ међу народъ, и почне се већ у храму приносити празнична жертва, онда два заклете брата свакиј у својој густој миртовој грани понесу по єданъ оштар јачь, те ту тирану зададу смртъ, и повикавши народу: „Живите одсад' у слободи, мили саграђани!“ одмах и сама падну жертвама за правду и слободу. Братъ Хиппархонъ Хиппіј дышући духомъ освете надъ свима онима, кое є предпостављао за участнике сазаклетве на свога брата, увати међу овима и неку жену, именомъ Леену, кое юначтво вреди спомена. Кад' ју є Хиппіј дао свакојко мучити, да бы одъ нѣ докучио све редомъ сазаклетнике, она онда, немогавши већ одолѣти последњима найжешћима мукама, а побоявши се, да одъ ових приморана неиздаштогодъ, прегризе сама себи јзыкъ и отплюје га у лице тиранина. За споменъ овога юначтва Атињани подигну у Атини ќумиръ, представљаоћи Леену безъ јзыка. Хиппіј по томъ устра-

ху, да и самъ непроће братовимъ трагомъ, научи утврдiti се помоћу иностраны сајза, а особито свезомъ са Шпартанцима. Но у томе поквари му посао породица Алкмеонида, кои истерани изъ Атине јоштъ одъ отца му Писистрата, обнове и украсе Делфийскій храмъ бога Аполлонија, те тако добију пророчицу овога Патија на свою страну. Молившима јој се дакле Шпартанцима за савѣтъ у једной пъниной тескоби, обећа она заштиту, ал' ако ослободе Атину одъ Хиппарха. На тай предлогъ по маломъ времену истерао Шпартанци тиранина изъ Атине управо оне године, кад' су пртерани и кралеви изъ Рима. Види се дакле, да су прво и найглавни орудије ове свѣтле у Атини премѣне были Алкмеониди, по народъ простъ, коме є скорашињость одъ веће цѣне, волје є за ослободитељ свое сматрати Армодіја и Аристогитона, којма є у то име подиго на тржишту и андріасе (штатуе).

4) Овай законъ био є грађанскій Уставъ, пунъ духа правде, слободе и једнакости свакога грађанина предъ лицемъ законника.

5) Градъ овде особено значи Атину, а уопште сву Атинску областъ и грађанство.

6) Острови блаженцы єсу тако звана у Митологіј Елісейска поля, у коя су долазили и живили само они духови людји, кои су у свѣту овомъ любили истину и творили правду. Па є су ли могли изъ ових испasti и Армодіја и Аристогитонъ?!

7) Ко є Ахилљ, о томе Омиръ у Иллади пространо учи, а о Діомиду читай у Омир. Одисеја п. 181.

8) Читай треће примѣчаније, у комъ є ово место већ изјављено.

9) Люди овде значи людии, и есть един. дател. надежъ одъ имен. луда.

10) Армодіје и Аристогитонъ у оно време морали су быти тираноубиџе; јеръ тиранинъ ныногъ отечества био є тако утврћенъ, да га се прогнаніемъ нису могли отрести. Ныма є дакле у правди спѣвана и ова похвала и андріаси подъ вѣницима уздигнуты. Али данашњији политисамъ Европе упраздниј є, како много друго коешта одъ стары времена, тако и древнији обичай, увѣничавати тираноубиџе. Данасъ се вѣнаца достойнима суде само једни тиранствоуби-

де, а не и тираноубице. Кад' на руци стои способъ, проретати тиранина изъ землѣ, коя подъ нынѣмъ стѣнѣ, свагда є и праведніе и болѣ избирати за нѣга изгнаніе изванъ круга мучимога одъ нѣга народа, него му у томъ кругу смерть наносити. Праведніе є ово за то, што тиранинъ само онда подноси срамърну своимъ злымъ дѣламъ казнь, кад' онъ изванъ отечества сѣдѣни, сећа се своихъ дѣла, па ако има иоле савѣсти, гризе се, и самъ се за нынѣ убія, а ако ове нема, онъ опеть и отуда чезне за своіомъ силомъ и славомъ, (ако тиранству пристои слава!) те опеть у желама тае и мори се. А болѣ є за то, што народъ остає сасвимъ оправнъ предъ светомъ и чистъ предъ Богомъ, кад' є тиранина свога предао на судъ и смерть самому свому тиранину, и ніє ктено нѣговомъ крвлю умилостивлявати лице свое землѣ, нит' у ову после пріймати нѣгово тѣло, па тако нехотице давати му недостойно опроштеніе и оправданіе, а на себе зазоръ навлачити. Похвале є вредно юначество, ко убія само тиранство! —

А Д А Н У!..?

СРБСКЕ ФАБРИКЕ И УШТЕДДЕ.

А У свакой Србской кући сеоской преде се куделя, и тка се одъ иѣ платно, а тако се преде и вуна, и тка се одъ иѣ сукно, и то све за свою домаћу потребу и ношиво. Наша ова обадва рукодѣлія и едра су и яка, и была бы доиста за наше солдате много болѧ и потрайнија, пакъ и јефтаніја, одъ иностранскога подобнога фабриката, кое мы досадъ за нынѣ купуемо и набављамо, а имаюћи при томе и свое добре бояџіе у своме отечеству. Преко свега јошъ тога и ово є неодспорна и не маловажна полза, што бы за то све издаванный новацъ остало у нашему нарodu, и што бы се одъ годъ до годъ издѣлія овога вѣштина, доброта и лѣпота према препоруци и траженю дизала и напредовала. Ето намъ дакле и ту приличне уштедде, ако бы башъ и сами официри танко и фабрично сукно и платно употреблявати непрестајли; а кад' бы јошъ не само сви официри, него и сви наши чиновници ове обѣ домаћега издѣлія струкке непремѣнно предузели употреблявати, было бы доиста и много знатнія полза и уштедда отечеству и народу Србскомъ — и прочая — .

Кадъ є земљотресъ 1755. г. у Португаліи столичній градъ Лиссабонъ тако страшио разоріо, да є отуда и сва држава штету опазила, онда є краль Португалскій, за накнадити ту свеобщиту штету, а и за пробудити и процвѣтати отечествениа рукодѣлія, начиніо самъ себи одъ простога сукна и платна потребне му хальине, и такове начинити и носити заповѣдіо свима званичицима своима и свему војниству, шакъ є тако до мало времена не само постигао што є желіо, него є и обучіо и обогатіо свой народъ.

Къ томе јошъ једанъ примѣръ ево: предстийный свога рода и мѣста царъ Аустріе Јосифъ вторый често є особитима лицама дике ради показивао свое хальине, да су то све одъ Аустріскога и производа и рукодѣлца прављне.

Симеонъ Милутиновићъ
Сарайліа.

ГОЛУБОВИ И СОВУЛЯГА.

(Басна, съ вѣмачкогъ.)

Кобаџъ једанъ путь ухвати једногъ голуба и изеде га. Други голубови држау скуншину, да се договоре, кодъ кога бы се за то потужили, сви рекоше: „Кодъ совулаге.“ Совулага є пакъ птица съ великомъ главомъ и већа є одъ орла. И тако голубови кодъ иѣ тужише кобца; зато, да јимъ она право суди, јербо є онъ једногъ одъ нынове браће убио.

Кадъ є совуляга была нынову тужбу саслушала, онда јимъ она съ дубокимъ гласомъ и са здраво отвореннымъ влюномъ одговори: „Клокъ.“ На то голубови међу собомъ говорише: „Ахъ, како лепо говори! Она ће заиста кобца на једанъ мањъ прогутати.“ Кобаџъ се опеть залети и уграби јоштъ једногъ голуба, Голубови одоша къ совулаги говорећи: „Суди намъ по правди!“ Она јимъ одговори: „Клокъ.“ Голубови међу собомъ рекоше: „О како му странно прети: она ће врло добру пресуду изрећи.“ Кобаџъ украде и трећегъ голуба. Голубови одоше и трећій путь къ совулаги, молећи є, да кобца казни, она јимъ опеть одговори: „Клокъ.“ Кадъ су они ово чули, рекоше: „Шта ће то рећи, да свагда „клокъ“ говори, а нама нигда правницу нѣда? Мы ћемо се нѣне власти одре-

ни, а съ ньомъ ћемо као съ варалицомъ и лудоглавомъ поступати!“ Одтудъ то долази, што голубови и проче птице на совулагу нападаю и ню хватаю, и совулага се само зато усуђује поћу излетати; јербо бы е иначе птице убити могле. Тако исто говори већа часть великаша, кадъ се сиромаси збогъ напешене јимъ увреде кодъ ньи потуже, да јимъ право суде: „Мы ћемо вамъ помоћи.“ Они говоре само „клокъ,“ и опетъ нечине никда ништа. Тако исто и несигурни люди, кои обећавају, свагда кажу: „клокъ, клокъ,“ то есть я ћу дати, и опетъ никомъ ништа недаду, докъ ије люди найпосле непознаду, да су лудоглави и варалице, те ије онда остављају.

Д. Авраамовићъ.

И С К Р И Ц Е.

III.

Хотѣо бы я, да ми се покаже до дна, югославенскій народе, духъ твой непознатый; хотѣо бы сваку рѣчъ разумѣти твога знаменита гласа, и съ тобомъ говорити, како говори човекъ съ миломъ любомъ својомъ. Нитко те добро јошъ непознає одъ оны, кои ти говоре; нитко немѣри управъ слабости ни крѣпости твоє; — а како ћемо ти помоћи, непознавајући те? Гдѣ ти се починѣ и свршује рана, невидимо, а како ћемо ју дакле лѣчити? Велико се хоће срце, пуно любави, да ове ране разгледа и лѣчи. Вала ије преметати брзо и лагано съ милосрдијемъ, вала почитовати болестника као Исусово тѣло.

Ниси ты кривъ народе бѣдный, ако ти животъ пролази у незнанству и смраду. Достойни бы были силни удови твои, народе лѣпый, да чистије одѣло обучешъ; али бы валило да непромишишъ съ одѣломъ и чувствованъ твоје, и лѣпша кошуља да ти несакрива нечисту душу.

И да бы те добро познавао, народе драгиј, небы я могао све оно изрећи, што видамъ, не бы ты мого све ни чути. Небы я могао, а ни самъ ни достояњъ да кажемъ толикимъ душама истину спасоносну. Я мыслимъ кадъ на

туге и неволје твоје, али ије неоплакујемъ онако, како бы дужанъ быо; нису менъ све ране твоје предъ очима, нисамъ ни уђъ живији тѣла твога. Дай ми, о Боже, да све жалости човеческе учине у души мојој великиј складъ, да већу дубљу чујемъ, манију ласніје, те да се у овомъ великомъ мору суза сузе мое изгубе, и да се съ братинскими мило помешају!

О Т М Њ Н А Г О С П А.

Една врло пристойно обучена Госпа, укращена съ великимъ перомъ па шениру и свиленимъ аљинама, ступи у једну Берлинску отмѣну продавницу моде и други украсни ствариј, учини поклонъ, и проговори у дућану налазећемъ се калфа: „Господару, я потребујемъ једно мало угођење; „съ драге волје,“ одговори овай. „Опростите ми: једна ми се пантљика на ципели одшила, и будући ми је съ тимъ ходъ врло неспособанъ, јошће при томъ самъ удаљио одъ обиталишта, а у овој части вароши съ никимъ познанство немамъ, то видимъ себе пријућену, кодъ васъ помоћи потражити; и я васъ молимъ, да мы иглу и конацъ дате, да бы ју прешити могла.“ „Съ драге волје,“ био је опетъ одговоръ. — Калфа отиде једма у близку собу, и дође съ потребнима натрагъ. Госпоја замоли, да бы ју за болю угодностъ съ једномъ собомъ послужили. Съ великијм высокопочитаніемъ била је молба уважена. После неколико часака била је штета намирена. Госпоја се препоручи јошће једанпут, благодарзи за указану јој честь и остави дућашъ.

Текъ што је неколико часака прошло, јошће нико небише у дућанију ступио, примѣти калфа, да је једне скуне спаваће капе, која је на једномъ столу лежала, нестало. — Сва истраживања, да се ова отмѣна Госпа пропаће, била су сустна.

Светозар Јовановићъ,
Слуш. I. год. Филозофie.

НОВА КЊИГА.

Лукіана Мушкицкогъ Стихотвореніј. Књига трећа (Славенска). Скупљо и издао Георгий Мушкицкий, Медицине Докторъ и Султанскогъ Нишанъ-Ифтихара Кавалеръ. У Новомъ Саду писленіи Јоаномъ Д. Каулицији ц. к. привил. Типографа г. 1844. — На 8-ку, стр. XII. 243.